En kort Unix-lathund

Av: Kjell Enblom

Logga in och logga ut

Datorn skriver *login:* varvid du skriver in ditt användarnamn.
Vid frågan om *password:* skriver du in ditt lösenord. Lösenord går att ändra med kommandot *yppasswd*.

Loggar ut gör du med kommandot *logout* såvida inte det är uppsatt så att när du avslutar fönstersystemet loggas du ut automatiskt.

Grundläggande kommandon för filer och filsystemet

kommando	vad den gör
cd	används för att gå runt i filsystemet. cd .. går till biblioteket ovanför där du står. cd ~användare går till användares hemmabibliotek cd <return> tar dig hem till din hemkatalog
pwd	visar var i filsystemet du befinner dig
ls ls -a ls -l ls -al ls –help	listar filer visar alla filer, även de som inleds med . gör en lång listning med skyddskoder, datum, filstorlek, ägare etc kombinerar de två ovanstående flaggorna ger en del hjälp
cat fil	visar innehållet i fil
cat fil1 fil2 fil3	lägger ihop det som finns i fil1 fil2 och fil3 och visar på skärmen
cat fil1 fil2 fil3 > nyfil	lägger ihop det som finns i fil1 fil2 och fil3 lägger det i filen nyfil
cat bar >> datafil	tar innehållet i filen bar och lägger på slutet i filen datafil
cat > nyfil	skapar nyfil och lägger in det som du skriver på tangentbordet i den nya filen. Avsluta med ctrl-d
more filen	Visar filen men stannar upp efter en skärmsida och väntar på att du ska trycka på space
tail tail -30 tail +42	visar slutet på en fil visar de sista 30 raderna i en fil visar från och med rad 42 och fram till slutet på filen
head head -50	visar början på en fil visar de första 50 raderna i filen
cp orginal kopia	kopierar filen orginal till den nya filen kopia som den skapar
mv orginal nyttnamn	döper om/flyttar filen orginal till nyttnamn
rm filen	raderar filen
mkdir bibliotek	skapar biblioteket med namnet bibliotek detta blir då ett underbibliotek till där du befinner dig
rmdir bibliotek	raderar biblioteket bibliotek
grep mönster file1 fil2 grep unix *	letar efter mönster i fil1 och fil2 alla förekomster av mönster skrivs ut söker efter unix bland alla filer och skriver ut alla förekomster
wc fil	visar antal rader, ord och tecken i filen fil
mtools: mcopy a:fil fil mcopy fil a:fil mdel fil eject	en rad med kommandon för att hantera msdos-formatterade disketter kopierar filen fil från diskett till den plats du befinner dig på kopierar filen fil från där du befinner dig till disketten raderar filen fil på disketten slänger ut disketten

Processer

kommando	vad den gör
ps	visar vilka processer som är igång
kill 4711	tar död på processen med nummer 4711
top	visar vilka processer som är igång just nu, och hur mycket resurser de gör utav med just nu. Denna tabell uppdateras kontinuerligt. Avsluta med ctrl-c
uptime	visar hur länge datorn har varit påslagen och hur hög belastningen är
kommando & emacs &	startar kommandot som en bakgrundsprocess startar emacs i bakgrunden
ctrl-z emacs ctrl-z	gör suspend på en process. Detta innebär att man pausar exekveringen av processen Vi startar emacs emacs suspendas
fg	startar en suspendad process i förgrunden den tidigare suspendade emacsen (se ovan) startas igen förgrunden
bg	startar en suspendad process i bakgrunden

Användare som är inloggade + talk

kommando	vad den gör
who	visar vilka som är inloggade på den här datorn
rwho	visar vilka som är inloggade på andra maskiner inom det lokala nätet
finger finger användare finger @maskin.domän	visar vilka som är inloggade på den här maskinen visar lite information om användaren visar vilka som är inloggade på maskinen med namnet maskin
talk användare@maskin.domän	försöker upprätta en snack-förbindelse med personen användare som är inloggad på datorn@maskin.domän avsluta samtalet med förfrågan oo? Din partner svarar då oo. Avsluta med ctrl-c

Skalvariabler och lite annat i skalen csh och tcsh

set	visar vilka lokala variabler som finns och vad de har för värden
set VARIABEL=värde	Tilldelar den lokala variabeln *VARIABEL* ett värde
setenv	visar vilka miljövariabler som finns och vad de har för värden
setenv VARIABEL nyttvärdet	ger miljövariabeln *VARIABEL nyttvärdet*
setenv LC_CTYPE iso_8859_1	sätter miljövariabeln LC_CTYPE till iso_8859_1 (iso-latin-1) så att det går att få svenska tecken
setenv EDITOR emacs	sätter variabeln EDITOR till emacs så att när program försöker starta en editor startas emacs
setenv PATH /usr/bin:/bin/:/usr/local/bin	sätter miljövariabeln PATH så att den söker först i /usr/bin sedan i /bin och slutligen i /usr/local/bin efter det program som du startar från skalet
setenv TERM vt100	sätter TERM till vt100 som är en standard terminaltyp
setenv MANPATH /usr/local/man	sätter MANPATH till /usr/local/man så att man letar i /usr/local/man efter manualsidor
echo $VARIABEL echo $TERM	visar vad variabeln har för värde visar vad TERM har för värde
setenv DISPLAY maskin1.domän:0	sätter DISPLAY till att peka på en annan maskin i och med detta går det att starta ett program där fönstret visas på en helt annan maskin nämligen den som heter maskin1.domän Du sitter alltså på maskin1.domän och kopplar upp dig mot maskin2.domän startar ett program (t ex netscape) på maskin2. Maskin2 skickar fönstret vidare till maskin1
.login	denna fil körs i samband med inloggning
.cshrc	denna fil körs varje gång ett nytt kommandoskal, csh, startas
.logout	denna fil kör i samband med utloggning

Skalvariabler och lite annat i skalen sh och bash

variabel=värde FOO=17 BAR="hejsan"	variabeln med namnet *variabel* tilldelas ett nytt värde Variabeln FOO tilldelas värdet 17 Variabeln BAR tilldelas textsträngen hejsan
export FOO export FOO=17	talar om att variabeln FOO ska exporteras, vara en miljövariabel. Det räcker att göra export en gång på en variabel under en inloggningssession I bash går det att tilldela en variabel ett värde och exportera den samtidigt
echo $VARIABEL	visar vad variabeln har för värde
PATH="/usr/bin:/bin/:/usr/local/bin"	sätter variabeln PATH så att den söker först i /usr/bin sedan i /bin och slutligen i /usr/local/bin efter det program som du startar från skalet
MANPATH="/usr/local/man"	sätter MANPATH till /usr/local/man så att man letar i /usr/local/man efter manualsidor
LC_CTYPE=iso_8859_1	sätter variabeln LC_CTYPE till iso_8859_1 (iso-latin-1) så att det går att få svenska tecken
EDITOR=emacs	sätter variabeln EDITOR till emacs så att när program försöker starta en editor startas emacs
TERM=vt100	sätter TERM till vt100 som är en standard terminaltyp
maskin1.domän:0	sätter DISPLAY till att peka på en annan maskin i och med detta går det att starta ett program där fönstret visas på en helt annan maskin nämligen den som heter maskin1.domän Du sitter alltså på maskin1.domän och kopplar upp dig mot maskin2.domän startar ett program (t ex netscape) på maskin2. Maskin2 skickar fönstret vidare till maskin1
.profile	i sh körs innehållet i denna fil när du loggar in
.bash_profile	.bash_profile är en bashfil som körs när du loggar in
.bashrc	.bashrc är en bashfil som körs varje gång ett nytt skal, bash, startas
.bash_logout	.bash_logout är en bashfil som körs när du loggar ut

omdirigeringar och pipe i kommandoskal

kommando < infil	gör att kommandot läser indata från infil
kommando > utfil	gör att kommandot skriver utdata till utfil
kommando >> utfil	gör att kommandot skriver utdata till slutet på utfil
kommando1 | kommando2	pipetecken | gör att utdata från kommando1 blir indata till kommando2
kommando1 | tee mellanresultat | kommando2	tee gör att utdata som kommer från kommando1 via en pipe dels sparas i en fil med namnet mellanresultat och dels skickas vidare via en pipe till kommando2.
kommando 2> felfil	I skalen sh, bash och ksh går det att omdirigera standard error till en fil på detta vis.

Fnuttologi

	OBS! fnuttarna ska vara balanserade par.
”	Text som skrivs mellan två dubbelfnuttar bildar en textsträng där expansion av kommandon görs (om de står mellan två bakåtfnuttar) och expansion av variabler görs (innehållet i variabeln plockas in om det står ett $-tecken framför variabelnamnet.
’	Enkelfnutt gör att texten blir en textsträng där allt citeras exakt ordagrant som man har skrivit. Ingenting expanderas.
‘	kommandon som skrivs mellan två bakåtfnuttar utförs.

Lite övrigt

kommando	vad den gör
lp -dhpskrivare filen lp -dsu9 minfil	skriver ut filen på hpskrivare skriver ut minfil på skrivaren su5
lpstat -o all	visar status för alla skrivare
lpstat -d su9	visar status för skrivaren su9
cancel su9-450	tar bort skrivarjobbet su9-450 ur skrivarkön
	OBS, notera att lp, lpstat och cancel är system V UNIX i BSD heter motsvarande, lpr, lpq och lprm
man kommando man -s 4 passwd man -k komm man -k tool	visar manualsidan för kommandot Visar manualsidan för passwd som ligger i kapitel 4 dvs den manualsidan som beskriver filformatet för filen passwd. visar alla manualsidor för alla kommandon som börjar på komm visar alla kommandon som handlar om tool, däribland mtools
cal cal 1998 cal 08 1998 cal 1998 | more	skriver ut en kalender skriver ut en kalender för 1998 Skriver ut en kalender för Augusti 1998 plockar fram en kalender för 1998 och skickar den till programmet more
telnet dator	gör en terminaluppkoppling mot dator
ftp dator	kopplar upp sig mot dator för att hämta eller skicka filer logga in som t ex anonymous eller ftp med din emailadress som lösenord. cd går runt i filsystemet. dir visar filer. get hämtar en fil. put skickar en fil från din dator till den andra datorn. bin sätter om överföringen till binärmode. Detta kan vara mycket bra att komma ihåg när man hämtar eller skickar binärfiler som t ex program avsluta med quit
echo ”Hej”	skriver ut Hej på skärmen
xhost + maskin2.domän	xhost görs på maskin1 så att den tillåter maskin2 att öppna fönster på maskin1
sort sort -n sort -r sort -f sort +kolumn -kolumn sort -n +2 -4 filen	Sorterar indata, rad för rad. Sorterar data (tal) i storleksordning Sorterar indata i omvänd ordning Sortera indata och strunta i skillnaden mellan VERSALER och gemener. Sortera indata där det som är intressant för sorteringsordningen är det som börjar på pluskolumnen och fram till strax före minuskolumnen. Första kolumnen är kolumn 0. Sorterar indata från filen med start på kolumn 2 och slut på kolumn 3, dvs den som är precis för 4.